Euroopan parlamentti
2019-2024

Naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon valiokunta

2022/2139(INI)

10.1.2023

MIETINTÖLUONNOS

prostituution sääntelystä EU:ssa: sen rajat ylittävät vaikutukset ja vaikutus sukupuolten tasa-arvoon ja naisten oikeuksiin
(2022/2139(INI))

Naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon valiokunta

Esittelijä: Maria Noichl

SISÄLTÖ

Sivu

EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS 3

PERUSTELUT 8

EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS

prostituution sääntelystä EU:ssa: sen rajat ylittävät vaikutukset ja vaikutus sukupuolten tasa-arvoon ja naisten oikeuksiin
(2022/2139(INI))

Euroopan parlamentti, joka

– ottaa huomioon vuonna 1948 annetun ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen 4 ja 5 artiklan,

– ottaa huomioon vuonna 1949 tehdyn ihmisten kaupan ja toisten prostituutiosta hyötymisen tukahduttamista koskevan Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen,

– ottaa huomioon vuonna 1979 tehdyn kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen (CEDAW) 6 artiklan, jolla pyritään estämään kaikenlainen naisten kauppa ja naisten prostituutiosta hyötyminen,

– ottaa huomioon vuonna 2000 annetun kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen lisäpöytäkirjan ihmiskaupan, erityisesti naisten ja lasten kaupan ehkäisemisestä, torjumisesta ja rankaisemisesta,

– ottaa huomioon ihmiskauppaa, erityisesti naisten ja lasten kauppaa, käsittelevän YK:n erityisraportoijan työn,

– ottaa huomioon 14. huhtikuuta 2021 annetun komission tiedonannon ihmiskaupan torjuntaa koskevasta EU:n strategiasta 2021–2025 (COM(2021)0171) ja ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta ja neuvoston puitepäätöksen 2002/629/YOS korvaamisesta 5. huhtikuuta 2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/36/EU[1] (ihmiskaupan torjuntaa koskeva direktiivi),

– ottaa huomioon 26. helmikuuta 2014 antamansa päätöslauselman seksuaalisen hyväksikäytön ja prostituution vaikutuksesta sukupuolten tasa-arvoon[2],

– ottaa huomioon 20. marraskuuta 2020 annetun naisten syrjinnän poistamista käsittelevän komitean yleisluonteisen suosituksen nro 38 (2020) naisten ja tyttöjen kaupasta maailmanlaajuisen muuttoliikkeen yhteydessä,

– ottaa huomioon 10. kesäkuuta 2021 julkaistun Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (Etyj) raportin seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvää ihmiskauppaa ylläpitävän kysynnän vähentämisestä ”Discouraging the demand that fosters trafficking for the purpose of sexual exploitation”,

[1] EUVL L 101, 15.4.2011, s. 1.
[2] EUVL C 285, 29.8.2017, s. 78.

– ottaa huomioon 10. helmikuuta 2021 antamansa päätöslauselman ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta annetun direktiivin 2011/36/EU täytäntöönpanosta[3],

– ottaa huomioon 8. huhtikuuta 2014 annetun Euroopan neuvoston päätöslauselman prostituutiosta, ihmiskaupasta ja nykyajan orjuudesta Euroopassa,

– ottaa huomioon työjärjestyksen 54 artiklan,

– ottaa huomioon naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon valiokunnan mietinnön (A9-0000/2023),

A. toteaa, että prostituutio, siitä hyötyminen ja seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvä ihmiskauppa lisääntyvät; ottaa huomioon, että ne ovat sukupuolittuneita ilmiöitä, joilla on maailmanlaajuinen ulottuvuus ja jotka vaikuttavat yhteiskuntiemme kaikista syrjäytyneimpiin jäseniin, ja toteaa, että valtaosa prostituutiota harjoittavista henkilöistä on naisia ja tyttöjä ja lähes kaikki seksin ostajat ovat miehiä;

B. ottaa huomioon, että kansainvälisesti hyväksytty muotoilu, jota käytetään useimmissa oikeudellisesti sitovissa teksteissä, on naisten prostituutio ja prostituutio;

C. toteaa, että erilaiset prostituutiota koskevat sääntelytoimenpiteet vaikuttavat sukupuolten tasa-arvoon eri tavoin;

D. ottaa huomioon, että prostituutiota harjoittavat naiset kohtaavat enemmän väkivaltaa ja hyväksikäyttöä kuin naiset keskimäärin;

E. katsoo, että kaikkien ruumiillisen koskemattomuuden varmistamisen sekä tasa-arvon ja naisten oikeuksien kunnioittamisen takaamisen on oltava jäsenvaltioiden ja EU:n politiikan ytimessä;

F. ottaa huomioon, että prostituutiolla on vahvoja yhteyksiä järjestäytyneeseen rikollisuuteen, kuten ihmiskauppaan;

G. ottaa huomioon, että prostituution aloittamisen taustalla on useita tekijöitä, joita ovat esimerkiksi köyhyys, sosiaalinen syrjäytyminen ja maahanmuuttajatausta;

H. ottaa huomioon, että prostituutiolla on rajat ylittäviä vaikutuksia ja se vaikuttaa naisten oikeuksiin ja sukupuolten tasa-arvoon; toteaa, että erot EU-maiden prostituutiota koskevassa lainsäädännössä hyödyttävät ihmiskauppiaita ja järjestäytyneen rikollisuuden verkostoja; toteaa, että kaikilla jäsenvaltioilla on oikeudellinen velvoite ehkäistä ihmiskauppaa ja järjestäytynyttä rikollisuuta ja lopettaa ne;

Jäsenvaltioiden vertailu

1. panee merkille, että prostituution sääntelyyn suhtaudutaan eri tavoin eri puolilla EU:ta ja sääntely kohdistuu järjestelmän kolmeen keskeiseen osaan, jotka ovat prostituutiota harjoittavat henkilöt, seksin ostaminen (eli kysyntä) ja paritus; painottaa, että erilaisilla laeilla on erilaisia vaikutuksia prostituutiota harjoittaviin naisiin, heidän oikeuksiinsa,

[3] EUVL C 465, 17.11.2021, s. 30.

naisten oikeuksiin yleisesti, sukupuolten tasa-arvoon, kysyntään, yhteiskuntaan ja naapurimaihin;

2. pitää valitettavana, ettei eri maista ole saatavilla luotettavia, tarkkoja ja vertailukelpoisia tietoja;

Prostituution todellisuus

3. toteaa, että prostituutiota harjoittavat naiset kokevat enemmän väkivaltaa kuin naiset keskimäärin; viittaa Saksan liittotasavallan perhe-, vanhus-, nais- ja nuorisoasiainministeriön vuonna 2019 tekemään tutkimukseen, jonka mukaan 41 prosenttia tutkimukseen osallistuneista prostituutiota harjoittavista naisista oli kokenut prostituution yhteydessä fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa (tai molempia);

4. korostaa tutkimuksen tuloksia, jotka koskivat prostituutiota harjoittavien naisten lapsena ja nuorena kokemaa hyväksikäyttöä;

5. korostaa, että suostumus voidaan antaa vapaasti ainoastaan silloin, kun kyseisten ihmisten välillä ei ole epätasapainoista valta-asetelmaa; toteaa samalla, että ihmisille voi olla äärimmäisen vaikeaa ymmärtää olevansa uhreja, erityisesti kun he eivät tunne oikeuksiaan, ja muistuttaa väkivaltaisten suhteiden dynamiikasta;

6. toteaa, että covid-19-pandemian aiheuttama sosiaalisen ja taloudellisen tilanteen heikentyminen on lisännyt kaikenlaista naisiin kohdistuvaa hyväksikäyttöä ja väkivaltaa, myös prostituutiota; varoittaa, että nykyinen energia- ja elinkustannuskriisi tulee pahentamaan tilannetta entisestään;

7. korostaa todenneensa 26. helmikuuta 2014 antamassaan päätöslauselmassa seksuaalisen hyväksikäytön ja prostituution vaikutuksesta sukupuolten tasa-arvoon, että prostituutio ja seksuaalinen hyväksikäyttö loukkaavat ihmisarvoa ja ovat vastoin ihmisoikeuksien periaatteita, muun muassa sukupuolten tasa-arvoa, ja ne rikkovat siten Euroopan unionin perusoikeuskirjan periaatteita; muistuttaa määritelleensä prostituution vakavaksi väkivallan ja hyväksikäytön muodoksi 5. heinäkuuta 2022 antamassaan päätöslauselmassa naisten köyhyydestä Euroopassa[4];

Vaikutukset prostituutiota harjoittaviin naisiin

8. tuomitsee sen, ettei prostituutiota harjoittavilla naisilla ole oikeusvarmuutta heidän kriminalisointinsa vuoksi, eli he ovat jatkuvasti vaarassa joutua poliisin ja oikeuslaitoksen vainoamiksi sekä erityisen haavoittuvassa asemassa ja kohtaavat leimaamista, mikä vaikuttaa kielteisesti heidän terveyteensä, ja tämän vuoksi heidän on vaikeaa ottaa yhteyttä tukipalveluihin ja käyttää perusoikeuksiaan; pitää valitettavana, että samaan aikaan asiakkaat, bordellien omistajat ja ihmiskauppiaat selviävät usein ilman rangaistusta;

9. korostaa, että parituksen ja seksin ostamisen rangaistavuuden poistamisella on kielteisiä seurauksia; toteaa, että rangaistavuuden poistaminen, joka tekee näistä toimista näennäisesti yhteiskunnallisesti hyväksyttäviä, lisää seksuaaliseen hyväksikäyttöön

[4] Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2022)0274.

liittyvää ihmiskauppaa ja piilottaa prostituutioon todellisuudessa liittyvän pakottamisen, manipulaation, väkivallan ja hyväksikäytön, kun naiset saadaan aloittamaan prostituutio ja jatkamaan sitä käyttämällä hyväksi kielitaidon puutetta, haavoittuvuuksia ja epävarmoja olosuhteita; pitää valitettavana, että edes prostituution, parituksen ja seksin ostamisen laillistaminen ei päätä prostituutiota harjoittavien naisten leimautumista;

10. panee tyytyväisenä merkille, että yhä useammat maat ovat ottamassa käyttöön ja panemassa täytäntöön pohjoismaisen mallin tai tasa-arvomallin; kannattaa tämän mallin feministisiä lähtökohtia ja sen tavoitetta saavuttaa sukupuolten tasa-arvo ja korostaa sen myönteisiä vaikutuksia prostituutioita harjoittavien henkilöiden oikeuksiin ja ihmiskaupan torjuntaan;

Kysyntä

11. toteaa, että prostituutiota ja seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvää ihmiskauppaa esiintyy vain, koska niille on kysyntää;

12. katsoo, että parituksen ja seksin ostamisen rangaistavuuden poistaminen lisää kysyntää, vahvistaa seksiä ostavien valta-asemaa ja normalisoi seksin ostamista; korostaa, että prostituutiota harjoittavien henkilöiden ja erityisesti naisten leimautuminen jatkuu tästä huolimatta;

Vaikutus seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvään ihmiskauppaan

13. on huolissaan siitä, että prostituution laillistamisella edistetään oikeudellisia rakenteita, joilla voidaan piilottaa ihmiskauppaa;

14. painottaa, että seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvä ihmiskauppa lisääntyy suuren kysynnän vuoksi; toteaa, että tämä näkyy erityisesti sallivaa sääntelymallia noudattavissa maissa, kun taas esimerkiksi pohjoismaista mallia tai tasa-arvomallia noudattavat maat eivät enää ole seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan suuria markkinoita;

Rajat ylittävät vaikutukset

15. toteaa, että EU:n jäsenvaltioiden erilaisilla sääntelymalleilla on erilaisia vaikutuksia ja että prostituutiota harjoittavilla naisilla on eri oikeudet ja he saavat erilaista suojelua eri jäsenvaltioissa; korostaa, että prostituutiota EU:ssa harjoittavista henkilöistä keskimäärin 70 prosenttia on maahanmuuttajanaisia ja että seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvä ihmiskauppa vaikuttaa enimmäkseen Euroopan unionin itäosista tuleviin naisiin ja tyttöihin;

16. painottaa erilaisten sääntöjen tarkoittavan, että joissakin EU:n jäsenvaltioissa on enemmän ihmiskaupan uhreja kuin toisissa, ja korostaa, että vapaa liikkuvuus EU:ssa auttaa siirtämään ihmisiä markkinoilta toisille;

Vaikutus sukupuolten tasa-arvoon ja naisten oikeuksiin

17. painottaa, että prostituution sukupuolittuneisuus heijastaa ja toistaa vallitsevia valtasuhteita; painottaa, että prostituutio ja seksuaalinen hyväksikäyttö ovat sekä yksi

naisten ja miesten epätasa-arvoisen kohtelun syistä että sen seuraus ja ne toistavat ja pitävät yllä naisia ja miehiä koskevia stereotypioita;

18. painottaa erilaisten sääntelytoimenpiteiden erilaisia vaikutuksia miehiin, nuoriin ja koko yhteiskuntaan;

Jäsenvaltioiden ja EU:n rooli

19. korostaa, että jäsenvaltioilla on velvollisuus suojella naisten oikeuksia ja ruumiillista koskemattomuutta sekä edistää sukupuolten tasa-arvoa, ja nostaa esiin EU:n roolin näiden tavoitteiden edistämisessä kansainvälisessä yhteisössä sekä suojelun ja oikeuksien yhdenmukaistamisessa kaikissa jäsenvaltioissa;

20. kehottaa jäsenvaltioita ryhtymään toimiin ennaltaehkäisyn, prostituution harjoittamisen rangaistavuuden poistamisen, irtautumisohjelmien, kysynnän vähentämisen, asiakkaiden rankaisemisen, leimautumisen torjunnan ja stereotypioiden poistamisen aloilla; kehottaa jäsenvaltioita vähentämään kysyntää ja samalla suojelemaan naisia ja heidän oikeuksiaan, lopettamaan prostituutiota harjoittavien henkilöiden kriminalisoinnin ja leimaamisen sekä varmistamaan irtautumisstrategiat, pääsyn sosiaaliturvajärjestelmiin ilman ehtoja ja sopeuttamisen takaisin yhteiskuntaan;

21. kehottaa jäsenvaltioita varmistamaan, että rangaistavaksi rikokseksi säädetään se, että henkilöltä pyydetään, otetaan vastaan tai hankitaan seksuaalinen teko palkkiota, luvattua palkkiota, luontoissuoritusta tai luvattua luontoissuoritusta vastaan;

22. kehottaa jäsenvaltioita toteuttamaan toimenpiteitä, joilla torjutaan prostituution taloudellisia, sosiaalisia ja kulttuurisia syitä, jotta köyhyydestä, sosiaalisesta syrjäytymisestä ja syrjinnästä kärsivät naiset ja maahanmuuttajanaiset eivät joudu tällaisen hyväksikäytön kohteeksi;

23. kehottaa toteuttamaan kohdennettuja toimenpiteitä, joilla prostituutiota harjoittavia naisia autetaan sopeutumaan takaisin yhteiskuntaan ja työelämään; toteaa, että tällaisten irtautumisohjelmien olisi edettävä asteittain, jotta voidaan tukea naisten henkilökohtaisia polkuja ja tunnistaa heidän potentiaalinsa, ja että ammatillisia koulutusohjelmia ja jatkokoulutusohjelmia olisi mukautettava, jotta tämä voidaan ottaa huomioon;

24. vaatii, että uhreille ja selviytyjille annetaan kattavaa psykologista, lääketieteellistä ja sosioekonomista tukea;

°

° °

25. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman neuvostolle ja komissiolle.

PERUSTELUT

Useissa jäsenvaltioissa ja ympäri maailmaa käydään parhaillaan keskustelua prostituutiosta ja sen sääntelystä. Jäsenvaltioiden erilaiset säännökset johtavat prostituutiota harjoittavien henkilöiden erilaisiin elämäntilanteisiin ja vaikuttavat heihin eri tavoin. Säännökset eivät ole johtaneet toivottuihin tuloksiin, sillä ne eivät tuo heille oikeutta tai ota huomioon heidän yksilöllisiä tilanteitaan.

Vaikka tämä kysymys periaatteessa vaikuttaa suoraan vain harvoihin ihmisiin yhteiskunnissamme, siitä keskustellaan tunnepohjaisesti ja joskus jopa loputtomasti. Kun otetaan huomioon, että prostituutio, siitä hyötyminen ja seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvä ihmiskauppa ovat kasvavia, sukupuolittuneita ja maailmanlaajuisia ilmiöitä, jotka vaikuttavat yhteiskuntiemme kaikista syrjityimpiin jäseniin, meidän on varmistettava, että naisten oikeudet ovat tämän keskustelun ytimessä. Lisäksi meidän on otettava huomioon, että kaikkialla maailmassa prostituutiota harjoittavat yhteiskunnassa haavoittuvimmassa asemassa olevat naiset ja tytöt. Me tiedämme myös, että kaikista syrjäytyneimmät eivät ole tässä tilanteessa aidosti vapaasta valinnasta, vaan usein kapitalistisen ja patriarkaalisen yhteiskunnan tarjoaminen vaihtoehtojen lohduttomasta puutteesta. Useissa jäsenvaltioissa käynnissä oleva prostituution näennäinen normalisointi piilottaa siihen todellisuudessa liittyvän pakottamisen, manipulaation, väkivallan ja hyväksikäytön. Normalisointi piilottaa sen tosiseikan, että naisten prostituutiossa käytetään hyväksi kielitaidon puutetta, epävarmoja tilanteita, köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä, jotta voidaan varmistaa, että miehet voivat ostaa oikeuden naisten kehoihin. Uudessa tutkimuksessa, jossa esitettiin kysymyksiä Saksassa seksiä ostaville miehille, kävi ilmi, että useimmat seksin ostajat tietävät, etteivät prostituutiota harjoittavat naiset ole vapaita tai päätyneet tilanteeseensa vapaasta tahdostaan. Lisäksi tutkimuksessa selvisi, että he hyväksyvät tämän ja mieluummin sulkevat silmänsä naisten tilanteelta tai se jopa lisää heidän vallantunnettaan.

Prostituutio on väkivallan muoto ja yksi sukupuolten epätasa-arvon syistä ja sen seuraus. Prostituution sukupuolittuneisuus heijastaa yhteiskunnassamme vallitsevia valtasuhteita. Prostituutio toistaa ja pitää yllä stereotypioita naisista ja miehistä. Näitä stereotypioita ovat selvästi esimerkiksi ajatus, että naisten ja tyttöjen kehojen on oltava kaupan miesten seksin kysynnän tyydyttämistä varten, sekä ajatus, että miehillä on oltava ja on oikeus toteuttaa seksuaalisuuttaan toisen ihmisen kanssa. Näillä stereotypioilla on myös selvä vaikutus sukupuolten tasa-arvoon ja naisten oikeuksien laajempaan toteutumiseen.

Prostituutiolla on lisäksi rajat ylittäviä vaikutuksia naisiin, heidän oikeuksiinsa ja sukupuolten tasa-arvoon. Niinpä siihen on puututtava yhteisesti unionin tasolla, jotta voidaan varmistaa, että naisilla on kaikkialla samat oikeudet ja he saavat saman suojelun. Tämä on tärkeää, koska luvut osoittavat, että prostituutiota harjoittavat naiset kohtaavat yhä enemmän väkivaltaa ja hyväksikäyttöä. Heidän terveystilanteensa on erityisen epävarma muuhun väestöön verrattuna. Sen epävarmuutta lisää myös heidän leimautumisensa, joka jatkuu siitä huolimatta, onko prostituutio laillistettu vai ei. Laillistaminen poistaa leiman vain ostajalta sekä niiltä, jotka hyötyvät toisen henkilön prostituutiosta. Prostituutiota harjoittavien henkilöiden syrjäytyminen ja leimaaminen sen sijaan jatkuvat. Heidän on myös vaikeaa käyttää perusoikeuksiaan.

Tämän lisäksi prostituutiolla on useita yhteyksiä järjestäytyneeseen rikollisuuteen, kuten ihmiskauppaan ja huumekauppaan. Tiedämme, että maissa, joissa parituksen ja seksin ostamisen rangaistavuus on poistettu ja joissa on käytössä tähän liittyvä oikeudellinen infrastruktuuri, haavoittuvassa asemassa olevien naisten ja alaikäisten seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvää ihmiskauppaa helpotetaan ja siihen kannustetaan.

Kysymystä on lähestyttävä Euroopan laajuisesti, jotta prostituution kysyntä ja markkinat eivät vain siirry toiseen jäsenvaltioon ja jotta naisten oikeudet voidaan turvata yli rajojen ja siten suojella kaikkia naisia hyväksikäytöltä.

Ratkaisu ei voi olla prostituutiota harjoittavien henkilöiden kriminalisointi. Sillä ainoastaan poistetaan oikeusvarmuus, luodaan poliisin ja syytteiden jatkuva uhka, lisätään haavoittuvuutta ja leimautumista ja vaikutetaan kielteisesti näiden henkilöiden terveyteen ja turvallisuuteen, millä puolestaan heikennetään prostituutiota harjoittavien henkilöiden mahdollisuuksia ottaa yhteyttä tukipalveluihin ja käyttää perusoikeuksiaan. Siksi on korkea aika, että jäsenvaltiot ryhtyvät toimiin ennaltaehkäisyn, prostituution rangaistavuuden poistamisen, leimautumisen torjumisen ja stereotypioiden vähentämisen aloilla tukien samalla irtautumis- ja sopeuttamisohjelmia ja että ne eivät epäröi rankaista asiakkaita. Asiakkaiden rankaiseminen on tärkeää, koska pohjimmiltaan heidän kysyntänsä muodostaa perustan prostituutiossa tapahtuvalle hyväksikäytölle. Kysyntä tekee naisten kaupasta houkuttelevaa. Kysyntä käyttää hyväkseen haavoittuvuuksia ja vaihtoehtojen puutetta. Kysyntä oikeuttaa epätasa-arvoon ja hyväksikäyttöön perustuvan järjestelmän, jonka ensisijaisia uhreja ovat naiset ja lapset.

Feminismi on taistelua patriarkaalista järjestelmää vastaan. Tämä taistelu on aina herättänyt vastarintaa. Sitä, miksi parituksen ja seksin ostamisen laillistaminen ei ole herättänyt vastaavaa vastarintaa, olisi pohdittava perusteellisesti.